

EIROPAS SAVIENĪBA
Patvēruma, migrācijas
un integrācijas fonds

Kultūras ministrija

PROVIDUS
DOMNICA

IZVĒRTĒJUMA ZIŅOJUMS

PAR PATVĒRUMA, MIGRĀCIJAS UN INTEGRĀCIJAS FONDA 2014. – 2020.GADA PLĀNOŠANAS PERIODA MĒRĶA GRUPAS APMIERINĀTĪBAS IZVĒRTĒJUMU PAR NACIONĀLĀS PROGRAMMAS IETVAROS SNIEGTAJIEM PAKALPOJUMIEM

Izvērtējums veikts par Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda 2014.-2020.gada plānošanas perioda Nacionālās programmas 6., 8., 9. un 12. aktivitātes 1.posmā atbalstīto projektu ietvaros sniegto pakalpojumu kvantitāti, kvalitāti un atbilstību mērķa grupas vajadzībām

Saskaņā ar pielikuma 2019.gada 8.maija līgumam Nr. 2.5.-12.-23 “Darba uzdevums” 2.3. punktu, sagatavots izvērtējuma ziņojums latviešu valodā elektroniskā veidā, kurā pamatojoties uz iegūtajiem datiem par mērķa grupas apmierinātību ar fonda projektu ietvaros sniegtajiem pakalpojumiem, veikts fonda projektu ietvaros piedāvāto pakalpojumu raksturojums un to atbilstības mērķa grupas vajadzībām analīze, kā arī sagatavoti secinājumi un priekšlikumi fonda aktivitāšu nākamo posmu projektu ietvaros iespējamajām atbalstāmajām darbībām, kas ietver pakalpojumu sniegšanu mērķa grupai.

Izvērtējumā analizēta pakalpojumu, kuri sniegti sekojošo Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda (turpmāk – PMIF) 2014.-2020.gada plānošanas perioda nacionālās programmas aktivitāšu ietvaros, atbilstība mērķa grupas vajadzībām:

- 6. aktivitātes “*Latviešu valodas lietošanas publiskajā telpā, tai skaitā daudzveidīgu pieeju latviešu valodas apguvē, attīstīšana*”;
- 8. aktivitātes “*Trešo valstu valstspiederīgo iesaistīšana Latvijas sabiedriskajā dzīvē, tai skaitā atbalsts mazaizsargātu personu (sievietes, bērni, veci cilvēki) un starptautiskās aizsardzības personu līdzdalības nodrošināšanai*”;
- 9. aktivitātes “*Atbalsta pasākumi starptautiskās aizsardzības personām (bēgļiem un personām, kurām piešķirts alternatīvais statuss)*”;
- 12. aktivitātes “*Nacionāla līmeņa koordinācijas sistēmas izveide, lai nodrošinātu atbalstu imigrantu līdzdalībai, kas saņēmuši tiesības uzturēties Latvijas teritorijā*”.

IZVĒRTĒJUMA METODOĻĪJA

Izvērtējuma veicējs 2019.gada 21.maijā iesniedza Pasūtītājam 1.nodevumu, kurā bija aprakstīta izvērtējuma metodoloģijas iecere, balstoties uz darba uzdevuma aprakstu. Lai izvērtētu sniegto pakalpojumu pieejamību, kvalitāti, intensitāti, daudzveidību, apjomu un lietderību, tika izmantotas četras dažādas datu iegūšanas metodes: informācijas pieprasījumi, tiešsaistes aptaujas forma, intervijas ar pakalpojumu sniedzējiem un fokusa grupa. Zemāk ir sniegta detalizēta informācija par katru no izpētes metodēm.

1. **Informācijas pieprasījumi.** Pakalpojumus saņēmušo mērķa grupas pārstāvju analīze tika uzsākta, balstoties uz *Pasūtītāja (Kultūras ministrijas) un pakalpojumu sniedzēju sniegto informāciju* par pakalpojumu saņēmējiem. Kultūras ministrija sniedza informāciju no pakalpojumu sniedzēju projektu atskaitēm, savukārt pakalpojuma

sniedzējiem tika izsūtīti informācijas pieprasījumi, lūdzot norādīt pakalpojuma saņēmēju valstspiederību, skaitu, vecumu, dzimums, un, ja zināms, ģimenes stāvokli, nodarbinātības statusu, imigrācijas statusu un uzturēšanās veidu, imigrācijas iemeslu un citu par pakalpojumu saņēmējiem apkopoto informāciju. Tāpat tika lūgts norādīt pakalpojuma saņēmēju kontaktinformāciju (e-pastu vai tālruni), kas bija nepieciešama aptaujas veikšanai. Pakalpojumu sniedzēji atbildēs norādīja, ka projektu īstenošanas nosacījumos nav paredzēts apkopot tik detalizētu informāciju, nereti informācija bija izklaidēta, nebija pieejama elektroniskā veidā un bija pieejama pētniekiem apkopošanai no drukātiem vai ieskenētiem dokumentiem. Katra pakalpojuma sniedzēja apkopotā informācija bija ar atšķirīgu detalizācijas pakāpi, līdz ar to nebija salīdzināma un neļāva veikt analīzi, sekojot kategorijām, piemēram, dati nepalīdzēja rast atbildi, cik daudz noteiktas valstiskās piederības imigrantu, kuri šeit ieradušies darba nolūkos, izmanto noteiktus integrācijas atbalsta pasākumus. Lai turpmāk līdzīgi izvērtējumi varētu tikt veikti efektīvāk, pētnieki aicina izstrādāt standartizētas, detalizētas un elektroniskas reģistrācijas formas, kas ne tikai atvieglotu projektu administrāciju, bet arī sniegtu iespēju veikt detalizētāku projektu norises un ietekmes analīzi. Šis ierosinājums ir cieši saistīts ar priekšlikumu par centralizētas tiešsaistes platformas integrācijas atbalstam ieviešanu, un reģistrācija un datu ievākšana varētu tikt saistīta ar uzturēšanās reģistrāciju, lūdz ar to iesaistot arī Iekšlietu ministriju un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi (turpmāk – PMLP). Tas būtu lietderīgi kopējai Latvijas PMIF nacionālajai programmai, labāk izsekojot agrīnās integrācijas pasākumu efektivitāti. Papildus tam, tika apkopoti dati par trešo valstu pilsoņiem, tostarp starptautiskās aizsardzības personām par analizējamo periodu, izmantojot PMLP datus, lai kontekstualizētu pakalpojumu saņemšanas tendences ar kopējām migrācijas tendencēm.

2. **Aptaujas forma.** Lai iegūtu pēc iespējas plašāku ieskatu par mērķa grupas pārstāvju viedokļiem un uzskatiem saistībā ar sniegtajiem pakalpojumiem, tika izveidota tiešsaistes aptaujas forma. Forma bija sadalīta četrās daļās: pirmajā daļā respondents sniedza socioloģiska rakstura informāciju par sevi, norādot, piemēram, savu vecumu, izcelsmes valsti, nodarbinātības veidu, valodu prasmes u.c. Formas otrajā daļā respondentam tika lūgts sniegt vispārēju izvērtējumu par sniegtajiem pakalpojumiem, Likerta skalā atzīmējot pakalpojumu pieejamību, biežumu un lietderīgumu. Trešajā sadaļā respondents teksta formātā sniedza savus secinājumus par to, vai piedāvātie pakalpojumi atbilst viņa vajadzībām, un norādīja iespējamus uzlabojumus. Visbeidzot, respondents tika lūgts sniegt viedokli par papildus pakalpojumu nepieciešamību valodas zināšanu un integrācijas procesa uzlabošanai.

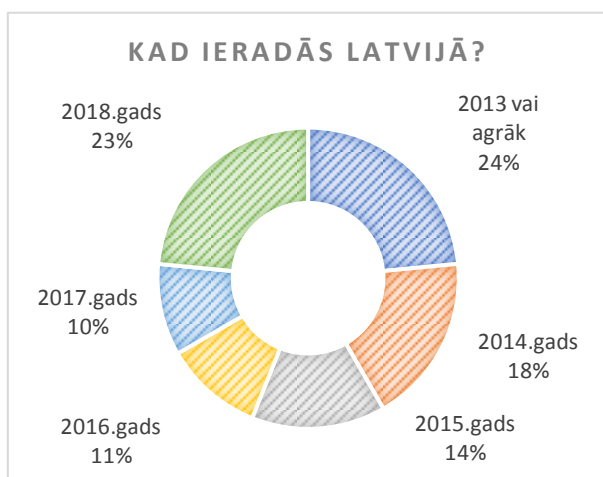
Aptauja tika izveidota trīs valodās – latviešu, angļu un krievu – lai sasniegtu pēc iespējas plašāku respondentu loku. Tā tika izsūtīta visiem projektu īstenošanai ar lūgumu pārsūtīt to tālāk mērķa grupas pārstāvjiem. Papildus, aptauja tika reklamēta PROVIDUS *Facebook* lapā angļu un krievu valodā, kopā sasniedzot vairāk kā 7500 cilvēkus. Aicinājums aizpildīt anketu tika izvietots arī dažādās *Facebook* grupās, ko mēdz izmantot mērķa grupas pārstāvji, piemēram, *Expats in Latvia*. Pēc nodevuma izpildes termiņa pagarināšanas aptauja tika vēlreiz izsūtīta visiem projektu īstenošanai, lūdzot to izplatīt mērķa grupas pārstāvjiem.

Anketu kopumā aizpildīja **132** respondenti. Lai arī sākotnēji bija plānots iegūt 200 respondentu viedokli, diemžēl pieeja mērķa grupas pārstāvjiem ir apgrūtināta vairāku iemeslu dēļ: pirmkārt, ne visi norāda kontaktinformāciju, ko projektu īstenošanai var izmantot, lai nosūtītu informāciju; otrkārt, sociālo mediju, kā, piemēram, *Facebook*, izmantošana viņu vidū nav pārāk izplatīta; treškārt, mērķa grupas pārstāvjiem iespējams trūkst motivācija aizpildīt šādas anketas, tāpēc nākotnē iespējams jāapsver materiālas balvas izloze, lai veicinātu lielāku respondentu skaitu.

Tomēr par spīti zemākam respondentu skaitam nekā plānots, ziņojuma veidotāji uzskata, ka sasniegtais mērķa grupas pārstāvju skaits ir reprezentatīvs un ļauj veidot vispārīgus ieskatus un secinājumus par pakalpojumu kvalitāti un piemērotību. Turklāt, projektu īstenotāji dalījās ar izvērtējumiem, kas tika veikti pēc pakalpojuma sniegšanas iekšējiem nolūkiem. Tas ļāva salīdzināt un apstiprināt secinājumus, kas radās pēc aptaujas formas analīzes.

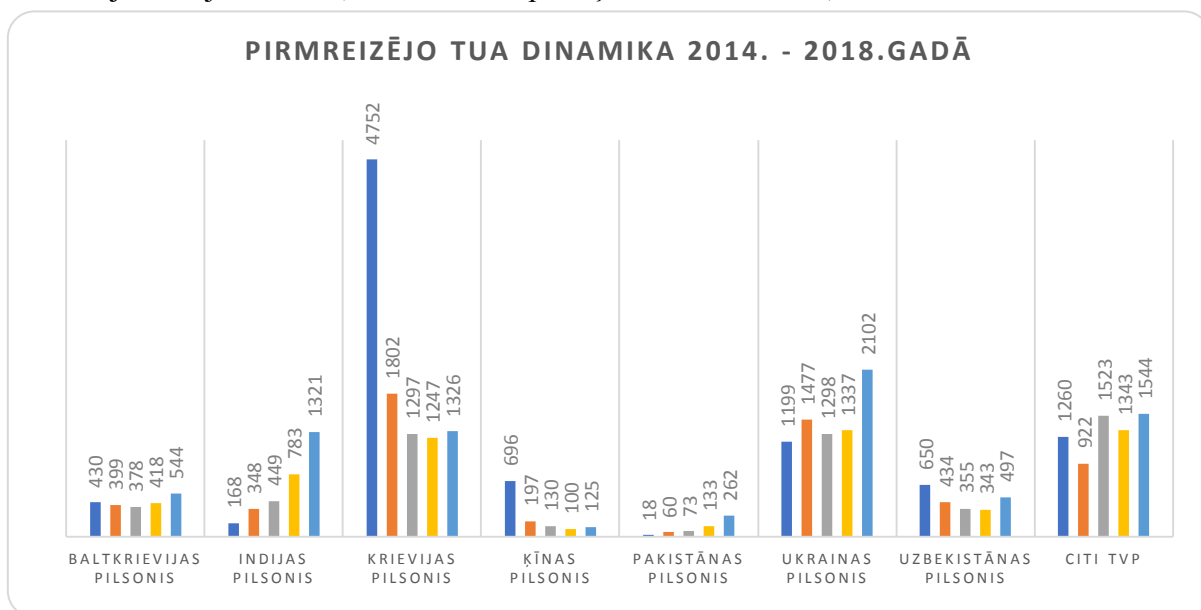
3. **Intervijas ar pakalpojumu sniedzējiem.** Lai uzzinātu projektu īstenotāju pieredzi īstenojot attiecīgos projektus, tika veiktas atsevišķas un individuālas intervijas ar katru no projekta īstenotājiem. Intervijas bija daļēji strukturētas, ar noteiktām tēmām, bet ļaujot interviju dalībniekiem attīstīt jautājumus, kas netika paredzēti intervijas sākotnējā ietvarā. Šis formāts ļāva veikt nepieciešamos salīdzinājumus, kā arī iedziļināties atsevišķos jautājumos, kuri acīmredzami atkārtojās katrā intervijā. Kopā tika veiktas **6** intervijas, kuru vidējais intervijas ilgums bija aptuveni 60 minūtes. Pēc nodevuma izpildes termiņa pagarināšanas tika veiktas papildu intervijas, lai precizētu jautājumus, kas saistīti ar pakalpojumu pieejamību un papildinātību ar citām valsts, pašvaldību un ES iniciatīvām.
4. **Fokusa grupu analīze.** Sākotnēji tika plānots organizēt četras fokusa grupas – katru veltītu vienam pakalpojuma grozam: latviešu valodas kursiem; integrācijas kursiem; vispārējas konsultācijas; un psihologa, tulku pakalpojumi. Tomēr fokusa grupu organizēšanu sarežģīja tie paši faktori, kas liedza iegūt vairāk tiešsaistes anketas respondentu: piekļuve pakalpojumu izmantotājiem bija izaicinoša trūkstošas kontaktinformācijas dēļ un izvērtēšana tika veikta vasaras vidū, kad liela daļa no klientiem bija nepieejami. Turklāt, atsevišķas fokusa grupas, kas veltītas tikai konsultācijām vai tikpat maz izmantotam pakalpojumam, organizēšana nebija loģiska, jo pārliecinošs vairākums izmanto tikai latviešu valodas un integrācijas kursus. Tāpēc fokusa grupas dalībnieki tika lūgti izteikties par visu pieejamo pakalpojumu grozu. Kopā tika novadītas **trīs** fokusa grupas, kurās kopā piedalījās 20 cilvēki. Divas no tām notika krievu valodā un viena angļu valodā. Tās ilga aptuveni 60 minūtes. Lai iegūtu reprezentatīvus izejas datus, viena fokusa grupa tika noorganizēta Daugavpilī. Tā kā fokusa grupas secinājumi apstiprināja tiešsaistes aptaujas formas rezultātus, kā arī ieskatus, kas radās analizējot intervijas, tika novērots iegūto datu piesātinājums. Jāmin, ka starptautiskās aizsardzības saņēmējus, kuri saņēmuši pakalpojumu izvērtējuma fokusā esošajā laika posmā, nebija iespējams satikt fokusa grupas analīzes veikšanai, jo lielākā daļa 2016.-2018.gadā starptautisko aizsardzību saņēmušo personu izvērtējuma laikā jau vairs neatradās Latvijā. Analīzes veikšanai par šo mērķa grupu izmantoti citi pētījumi, kuri veikti par integrācijas atbalsta pasākumiem attiecīgajā laika periodā.
5. **Intervijas ar mērķa grupas pārstāvjiem.** Tā kā fokusa grupu organizēšana bija izaicinoša, jo bija sarežģīti atrast vienotu laiku, kas būtu izdevīgs vairākiem mērķa grupas pārstāvjiem, tika izlemts arī vadīt individuālas intervijas, lai iegūtu padziļinātu izpratni par pakalpojumu kvalitāti un pieejamību. Kopā tika noorganizētas **trīs** intervijas.

IMIGRĀCIJA LATVIJĀ NO 2014.-2018.GADAM

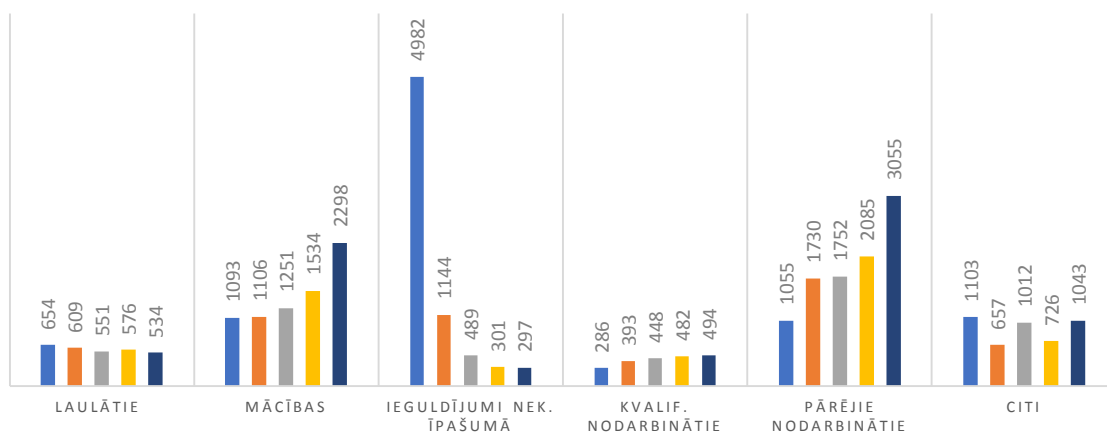

Aptaujājot mērķa grupas pārstāvjus, lūdzām norādīt gadu, kad viņi ieradušies Latvijā. No respondentu atbildēm redzam, ka ceturtdaļa jeb 24% ieradušies Latvijā 2013.gadā vai agrāk, un vēl 32% 2014.-2015.gadā. Tas norāda, ka PMIF ietvaros ieviestās aktivitātes ir nozīmīgas arī tiem trešo valstu pilsoņiem (TVP), kuri Latvijā ieradušies vēl pirms aktivitāšu uzsākšanās. Šajā ziņojuma daļā apskatām TVP imigrācijas dinamiku Latvijā, nozīmīgākos imigrācijas iemeslus un izcelsmes valstis, kas var palīdzēt turpmāko PMIF projektu aktivitāšu plānošanā.

Lielākās TVP grupas pēc jaunatbraucēju izcelsmes ir saglabājušas nemainīgas pēdējo piecu gadu laikā, tomēr redzamas izmaiņas ieeļošanas apjomā. Diagrammā redzama pirmreizējo termiņuzturēšanās atļauju (TUA) dinamika 2014.-2018.gadā. Visuzkrītošākās izmaiņas ir redzamas Krievijas pilsoņu imigrācijā 2015. gadā. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, izsniegtas par 2950 atļaujām mazāk, jo par gandrīz 80% krities atļauju skaits, kas izsniegts ieguldījumu nekustamajā īpašumā dēļ. Straujš kritums pārskatāmā laika perioda sākumā bija arī Ķīnas pilsoņiem izdoto pirmreizējo TUA skaitā (salīdzinot 2015.g. ar iepriekšējo gadu: -499), taču nākamajos gados atļauju skaits nostabilizējās (100-200 atļauju gadā). Ievērojams kāpums bijis Indijas un Ukrainas pilsoņu vidū (lielākā daļa Indijas pilsoņu, kam šīs atļaujas izsniedz, brauc uz Latviju studiju nolūkos, bet Ukrainas pilsoņi – darba nolūkos).

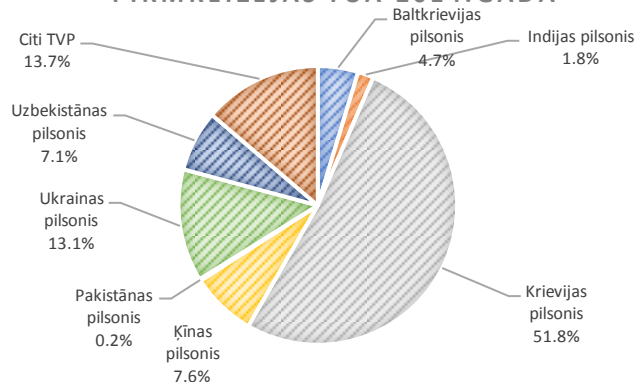

UZTURĒŠANĀS IEMESLU DINAMIKA 2014.-2018.GADĀ

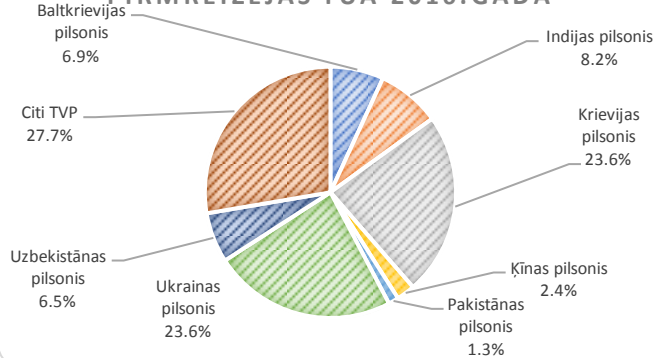
Vislielākais kritums starp dažādajiem uzturēšanās iemesliem bija ieguldījumi nekustamajā īpašumā - tie 2015.gadā samazinājās teju visām TVP grupām. Vērā ņemams pieaugums šo gadu laikā ir novērojams to cilvēku skaitam, kuru uzturēšanās iemesls ir mācības - salīdzinot ar 2014.gadu, 2018.gadā izsniegts par 1205 atļaujām vairāk - visvairāk no Indijas, Pakistānas un Uzbekistānas. 2018.gadā ļoti strauji palielinājās pārējiem nodarbinātajiem izsniegto atļauju skaits. Visvairāk atļauju, salīdzinot ar 2017.gadu, izsniegts Baltkrievijas, Krievijas un Ukrainas pilsoņiem, lielākajam pieaugumam esot Ukrainas pilsoņu vidū, kuriem izsniegta par 833 atļaujām vairāk nekā iepriekšējā gadā. Straujš pieaugums šim pašam uzturēšanās iemeslam bija arī 2015.gadā, kad salīdzinot ar 2015.gadu kopā tika izsniegta par 745 atļaujām vairāk, no kurām par 554 atļaujām vairāk izsniegta Ukrainas pilsoņiem.

PIRMREIZĒJĀS TUA 2014.GADĀ

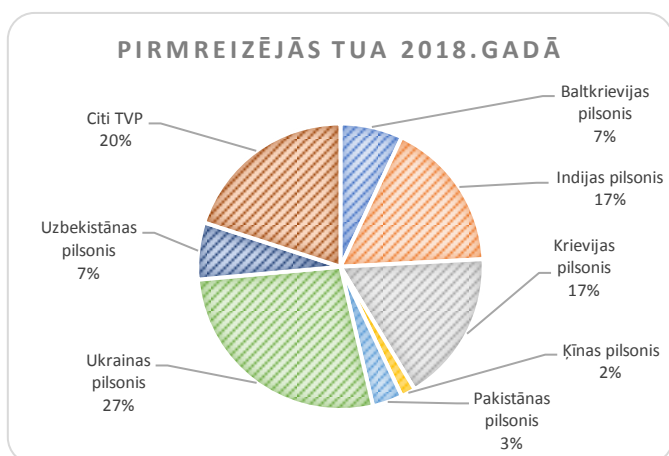
Tuvu puse cilvēku, kuriem 2014.gadā izsniegta pirmreizējās termiņuzturēšanās atļaujas, bijuši Krievijas pilsoņi, kuri atļaujas visbiežāk saņēma, veicot ieguldījumu nekustamajos īpašumos. 1199 cilvēki, kas saņēmuši atļaujas, ir bijuši Ukrainas pilsoņi, visvairāk ieguldījumu nekustamajos īpašumos dēļ un kā nodarbinātie. Vērā ņemams ir arī atļauju skaits, kas izsniegta Ķīnas un Uzbekistānas pilsoņiem (attiecīgi 696 un 650 atļaujas).

PIRMREIZĒJĀS TUA 2016.GADĀ

2016.gadā, salīdzinot ar 2014.gadu, ievērojami samazinājās izsniegto pirmreizējo TUA kopskaits - par 3670 atļaujām. Izsniegto atļauju skaits Krievijas pilsoņiem samazinājies par vairāk nekā 25% - no 4752 atļaujām uz 1297 atļaujām. Vērā ņemams pieaugums izsniegto atļauju skaitā ir starp Indijas pilsoņiem, arī studētgrībētāju skaits no Pakistānas ir palielinājies - no 8 uz 34 cilvēkiem.

Pieaugums izsniegto atļauju skaitā vairākumā gadījumu saistāms ar mācībām un nodarbinātību, skaita samazinājums - pārsvarā ar to, ka veikts daudz mazāk ieguldījumu nekustamajā īpašumā.

Izsniegto pirmreizējo TUA skaits 2018.gadā bija 7721 - par 2218 atļaujām lielāks nekā 2016.gadā, tomēr atpaliekot no 2014.gada rādītājiem. Par pāris procentiem ir samazinājies izsniegto atļauju skaits Krievijas un „citu trešo valstu” pilsoņiem, bet par dažiem procentiem tas ir pieaudzis Ukrainas pilsoņu vidū - salīdzinot ar 2016.gadu, Krievijas un „citu trešo valstu” pilsoņi mazāk ieguldījuši nekustamajos īpašumos, bet Ukrainas pilsoņu kā nodarbināto skaits Latvijā ir dubultojies.

Liela nozīme izsniegto atļauju kopskaita palielināšanai ir bijusi mācībām - salīdzinot ar 2016.gadu, studentu skaits no Indijas palielinājies par 712 cilvēkiem, bet no Pakistānas - par 168 cilvēkiem.

Tātad, tas, ko varam redzēt TVP imigrāciju raksturojošajos datos, ir, ka pieaug to TVP skaits, kuri iebrauc Latvijā studiju un darba nolūkos, kā arī, ka pieaug jaunatbraukušo TVP dažādība. Proti, Krievijas valstspiederīgo skaits, kuri ieceļo Latvijā, ir būtiski sarucis, savukārt kategorijas „citi trešo valstu pilsoņi” īpatsvars pakāpeniski pieaug. Šos apsvērumus ir būtiski ņemt vērā, izstrādājot valodas un integrācijas kursu saturu, kā arī piesaistot speciālistus konsultācijām un informācijas sniegšanai, kā arī prognozējot nepieciešamo tulkus profilu.

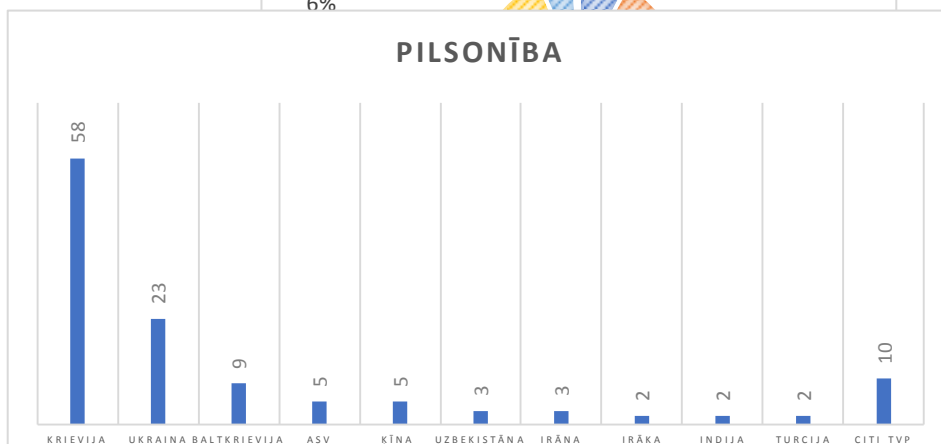
RESPONDENTU PORTRETS

Aptaujāto respondentu raksturojums atspoguļo vispārīgās imigrācijas tendences pēdējo 5 gadu laikā. Respondentiem tika lūgts norādīt, kurus no visiem pieejamajiem pakalpojumiem tie ir izmantojuši ar iespēju atzīmēt vairāk kā vienu atbildi. Gandrīz visi no respondentiem (94%) ir apmeklējuši latviešu valodas kursus. 26% apmeklēja arī integrācijas kursus, savukārt gandrīz ceturtdaļa (23%) kādā brīdī ir izmantojuši konsultācijas juridiskos un sociālos jautājumos. Tulka un psihologa pakalpojumus respondenti izmanto retāk un arī socializācijas pasākumi ir ne pārāk bieži apmeklēti, lai gan fokusa grupās un individuālās intervijās sociālie pasākumi tika atzīmēti kā vēlamī.

Lielākā daļa (29%) respondentu ir vecumā no 26-35 gadiem. Vēl trešdaļa (29%) ir vecumā no 36-45 gadiem. Salīdzinoši mazs ir respondentu skaits no jauniešu puses – tikai 8%. Divas trešdaļas (65%) respondentu ir sievietes.

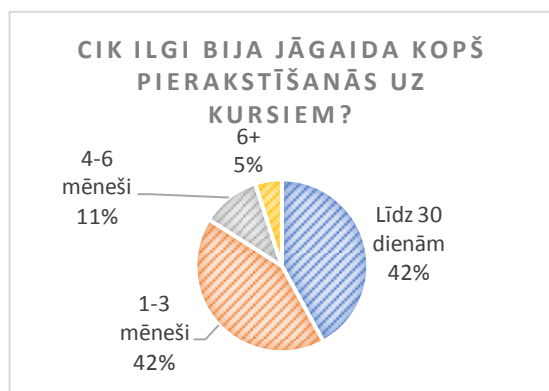
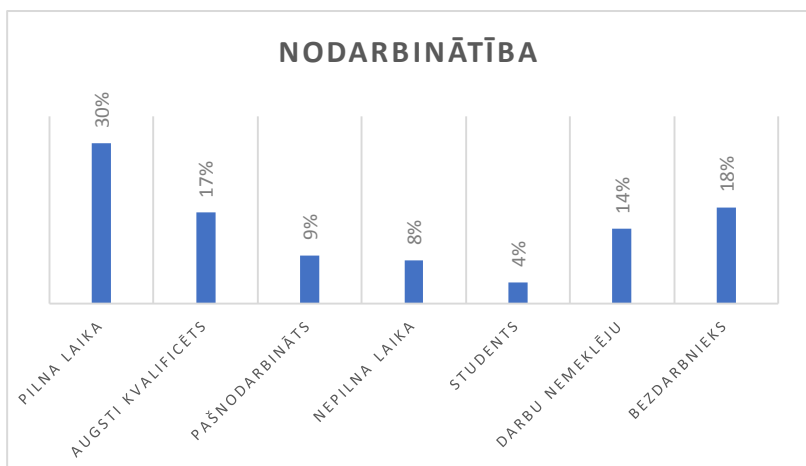
Gandrīz puse no respondentiem ir Krievijas pilsoņi, kas atbilst izsniegto termiņuzturēšanās atļauju dinamikai kopš 2014.gada. Otrā lielākā respondentu

grupa ir Ukrainas pilsoņi, kuru skaits Latvijā pēdējo gadu laikā pieaug. Aptauju aizpildīja tikai divi Indijas pilsoņi, lai gan šīs tautības pārstāvji veido trešo lielāko cilvēku grupu, kam 2018.gadā tika izsniegta termiņuzturēšanās atļauja.

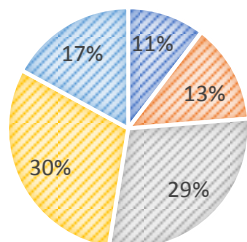
Respondentiem tika lūgts norādīt, kurš no nodarbinātības veidiem vislabāk atbilst viņu pašreizējai dzīves situācijai. 30% no respondentiem šobrīd ir nodarbināti pilna laika darba pozīcijā, savukārt 18% ir bezdarbnieki. Vēl 14% šobrīd nemeklē darbu, un gandrīz piektdaļa (17%) uzskata sevi par augsti kvalificētu darbinieku.

42% respondentu norādīja, ka kopš pierakstīšanās brīža tiem bija jāgaida mazāk par mēnesi, lai sāktu apmeklēt kursus, kas ir uzskatāms par labu rādītāju. 11% atzīmēja, ka līdz pakalpojuma saņemšanai tiem bija jāgaida 4-6 mēneši, kas varētu būt saistīts ar augsto pieprasījumu pēc latviešu valodas kursiem Rīgā.

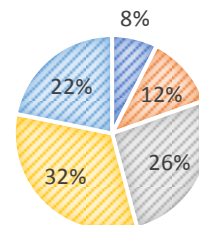
VAI PIEDĀVĀTIE PAKALPOJUMI IR LIETDERĪGI NODARBINĀTĪBAS JOMĀ?

■ Ļoti nelietderīgi ■ Nelietderīgi ■ Neitrāli ■ Lietderīgi ■ Ļoti lietderīgi

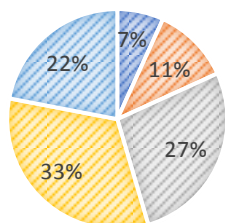
VAI PIEDĀVĀTIE PAKALPOJUMI IR LIETDERĪGI SOCIĀLO PAKALPOJUMU (VESELĪBAS APRŪPE, MĀJOKĻU, BANKU PAKALPOJUMI) JOMĀ?

■ Ļoti nelietderīgi ■ Nelietderīgi ■ Neitrāli ■ Lietderīgi ■ Ļoti lietderīgi

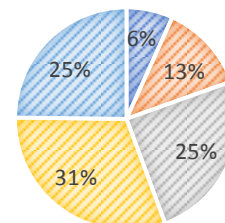
VAI PIEDĀVĀTIE PAKALPOJUMI IR LIETDERĪGI SOCIĀLAJĀ DZĪVĒ?

■ Ļoti nelietderīgi ■ Nelietderīgi ■ Neitrāli ■ Lietderīgi ■ Ļoti lietderīgi

VAI PIEDĀVĀTIE PAKALPOJUMI IR LIETDERĪGI IZGLĪTĪBAS JOMĀ?

■ Ļoti nelietderīgi ■ Nelietderīgi ■ Neitrāli ■ Lietderīgi ■ Ļoti lietderīgi

Respondentiem tika lūgts izvērtēt sniegto pakalpojumu lietderību dažādās dzīves jomās. Jāatzīmē, ka tieši nodarbinātības jomā pieejamie pakalpojumi ir bijuši vismazāk lietderīgi, lai gan 47% atzīmē, ka kopumā tie ir bijuši vērtīgi. 30% no respondentiem uzskata, ka tiem nav bijusi ietekme uz viņu darba iespējām. Vairāk kā puse jeb 54% norāda, ka sniegtie pakalpojumi ir bijuši lietderīgi saistībā ar veselības aprūpi, mājokļu lietām un banku pakalpojumiem. Izvērtējot sniegto pakalpojumu lietderību ikdienas sociālajā dzīvē, atbildes atbilst vispārējām tendencēm: vairāk kā puse ir apmierināti ar iegūtajām prasmēm un zināšanām; aptuveni trešdaļa norāda, ka ietekme ir bijusi neitrāla vai neskaidra, savukārt atlikusī daļa atzīmē, ka sniegtie pakalpojumi ir bijuši nelietderīgi. Pēc respondentu sniegtā izvērtējuma, var secināt, ka sniegtie pakalpojumi ir bijuši vislietderīgākie tieši izglītības jomā – gandrīz 56% norāda, ka tie ir bijuši vērtīgi.

Respondentiem tika lūgts novērtēt skalā no 1 (ļoti grūti) līdz 5 (ļoti viegli), cik viegli vai grūti ir nokļūt projekta ietvaros organizēto mācību kursu norises vietās. Vidēji pakalpojumu praktiskā pieejamība tika novērtēta kā **4.01**, kas liek secināt, ka kopumā respondenti nesaskaras ar grūtībām nokļūt pie pakalpojuma sniedzēja. Līdzīgi, respondenti izvērtēja to, vai sniegtie kursi tiem ir pieejami ērtā dienas laikā, un, vidēji, kursu norises laiks tika novērtēts kā **4.01**, ko var uzskatīt par labu rādītāju.

Respondenti ir kopumā apmierināti ar sniegto pakalpojumu dažādību, sniedzot vidēju atzīmi **3.86**, kas gan norāda uz to, ka pastāv potenciāls radīt jaunus pakalpojumus vai dažādot esošos. Respondenti sniedza zemāko atzīmi – **3.28** – kursu un pasākumu norises biežumam, kas norāda uz neapmierinātu pieprasījumu pēc papildu iespējām uzlabot valodas zināšanas un piedalīties sabiedrības sociālajā dzīvē.

Kopumā respondenti atzinīgi novērtē kursu un citu pakalpojumu kvalitāti, sniedzot vispārējo atzīmi **4.1**, ko var uzskatīt par augstu. Tas liecina par to, ka klienti ir apmierināti ar pakalpojumu saturu.

AKTIVITĀŠU RAKSTUROJUMS UN DETALIZĒTS MĒRĶA GRUPAS NOVĒRTĒJUMS

6. AKTIVITĀTE "LATVIEŠU VALODAS LIETOŠANAS PUBLISKAJĀ TELPĀ, TAI SKAITĀ DAUDZVEIDĪGU PIEEJU LATVIEŠU VALODAS APGUVĒ, ATTĪSTĪŠANA"

Pārskata periodā šīs aktivitātes ietvaros tika īstenoti trīs projekti: biedrība "Izglītības attīstības centrs" īstenoja projektu „Dzīvoju Latvijā – mācos latviešu valodu” (Nr. PMIF/6/2016/1/02), Latviešu valodas aģentūra īstenoja projektu „Latviešu valodas apguve, lai sekmētu trešo valstu pilsoņu iekļaušanos darba tirgū” (Nr. PMIF/6/2016/1/03) un Daugavpils Universitāte īstenoja projektu „Latviešu valodas kursi trešo valstu valstspiederīgajiem "LATVIJA – MANAS MĀJAS"” (Nr. PMIF/6/2016/1/08).

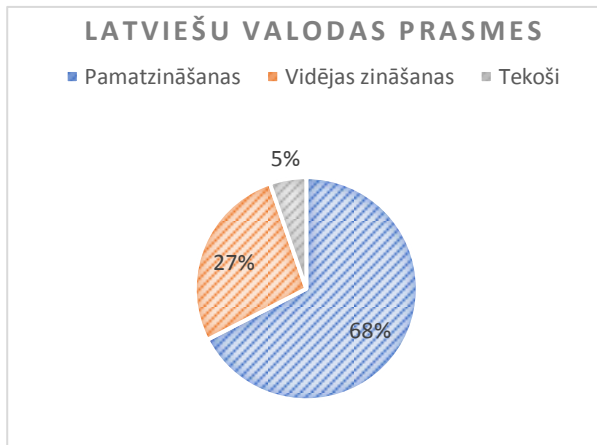
Biedrības "Izglītības attīstības centrs" projekta laikā mācības 25 latviešu valodas apguves grupās uzsāka 440 mērķa grupas pārstāvji, taču apliecinājumus par kursu programmas apguvi 120 stundu apjomā saņēmuši 330 kursanti: 2017.gadā mācības pabeidza 173 personas, 2018.gadā - 157. Katras grupas dalībnieku specifiskajām vajadzībām tika adaptēta valodas apguves 120 stundu programma un izstrādāti mācību materiāli.

Projektā, vadoties pēc mērķa grupas pieprasījuma, organizētas 16 grupas A1 valodas līmeņa apguvei, 3 grupas A2 valodas līmeņa apguvei un 6 grupas B valodas līmeņa apguvei. Vispieprasītākās bija iesācēju jeb A1 grupas.

Pēc 120 stundu kursu programmas apguves uz valsts valodas prasmes pārbaudēm VISC tika pieteikti 276 kursanti (2017.gadā - 138; 2018.gadā- 138): A1 līmenī nokārtoja 84, A2 līmenī - 104, B1 līmenī - 43, B2 līmenī - 11. Pārbaudi nenokārtoja 22, bet neieradās 12 kursanti.

Latviešu valodas aģentūrā latviešu valodas kursu 2017.gadā kopumā apmeklēja 329 mērķa grupas pārstāvji, pabeidza - 327, savukārt 2018.gadā kursu apmeklēja 271, bet pabeidza - 252 mērķa grupas pārstāvji. Kopā projektā 50 grupās kursu uzsāka 600 mērķa grupas pārstāvji, bet tos pabeidza un apliecinājumus saņēma 579 mērķa grupas pārstāvji. Valsts valodas prasmes pārbaudi VISC kārtoja 315 personas. 46 grupas apguva latviešu valodu A līmenī; atlikušās 4 grupas apguva B līmeni. VISC eksāmenos B līmeņa pārbaudi kārtoja 30 personas, savukārt 285 personas kārtoja A līmeņa pārbaudes.

Daugavpils Universitātē tika nokomplektētas 48 grupas latviešu valodas apguvei, katrā 10 dalībnieki. Kopā projektā latviešu valodas mācības tika nodrošinātas - 480 cilvēkiem: 240 cilvēkiem 2016./2017. gadā un 240 cilvēkiem 2018. gadā, tai skaitā latviešu valodu apguvušas 264 unikālas personas, no kurām 216 personas apguva divus latviešu valodas līmeņus, savukārt 48 personas - vienu līmeni. Projektā kopā 60 personas apguva latviešu valodu A1 līmenī, 209 personas A2 līmenī, 152 personas - B1, 36 personas - B2 un 23 personas C1 līmenī.

94% respondentu interneta aptaujā norādīja, ka apmeklējuši latviešu valodas kursus PMIF projektu ietvaros. 68% respondentu uzskata, ka viņi ir ieguvuši pamatzināšanas latviešu valodā. Tikai 5,7% uzskata, ka runā tekoši latviešu valodā. Lai arī lielākā daļa respondentu ir apmierināti ar sniegto kursu kvalitāti, tie norāda, ka vēlētos palielināt kursu biežumu un latviešu valodas stundu skaitu.

Tomēr izskan arī daži kritikas punkti un ieteikumi, paralēli galvenokārt pozitīvajam vērtējumam. Respondenti un fokusa grupas dalībnieki norādījuši, ka dažkārt latviešu valodas kursus jūtama pārāk liela koncentrēšanās uz eksāmena nokārtošanu, nevis jēgpilnu valodas apgūšanu. Dažās atbildēs norādīts, ka varējuši nokārtot eksāmenus pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanai, taču pēc A2 līmeņa kursiem to līmenis krities vai pasniedzējiem bijis grūti noformulēt kursu uzdevumu. Vienlaikus, respondenti norāda, ka kursi ir pārāk īsi, bez maksas pieejamajā laikā nevar apgūt valodu pietiekošā līmenī, tāpēc ir nepieciešams paaugstināt viena līmeņa stundu skaitu, piedāvāt kursus dažādos zināšanu līmeņos un rast iespēju piedāvāt bezmaksas kursus vairākos līmeņos. Lai gan šobrīd PMIF projektu ietvaros latviešu valodas kursi tiek piedāvāti dažādiem zināšanu līmeņiem, augstākiem līmeņiem gaidīšanas laiks ir ilgāks, un katrai personai tiesības apmeklēt kursus vairākos līmeņos ir ierobežotas.

Respondenti arī norādīja, ka viņuprāt atšķiras pedagogu sagatavotības līmenis un ka ne visi pedagogi ir pieredzējuši pasniegt latviešu valodu kā svešvalodu ārzemniekiem. Tāpēc būtu nepieciešams izstrādāt vienotu kursu programmu un metodoloģiju, ar kuru strādātu visi skolotāji, nevis eksperimentēt ar katra skolotāja vai pakalpojuma sniedzēja piedāvāto metodoloģiju. Tāpat norādīts uz nepieciešamību pēc papildu izziņas materiāliem, grāmatām un audio materiāliem pilnvērtīgākai valodas apguvei, īpaši B un C līmeņos.

Lai gan lielākā daļa respondentu nav saskārušies ar ilgu gaidīšanas laiku līdz kursu uzsākšanai, izskan kritika par grupu komplektāciju. Grupas nereti ir pārāk lielas, īpaši iesācēju līmenim, turklāt ar dažādu sagatavotības līmeni vai starpniekvalodas zināšanām, kas padara valodas apgūšanu dotajā laikā rāmī teju neiespējamu. Vairāki respondenti aicina samazināt cilvēku skaitu grupā, kā arī labāk saskaņot kursu apmeklētāju profilus.

Mērķa grupas pārstāvji norādīja uz nepieciešamību pēc vairāk praktiskiem runāšanas un rakstīšanas uzdevumiem līdztekus gramatikai vai iespējas praktizēt latviešu valodu reālās sadzīves situācijās ārpus klases aktivitātēs. Izskanēja ierosinājums veidot kursus ar dažādu mērķi – gramatikas apgūšanai, ikdienas sarunvalodas apguvei, lai sagatavotos dažādiem eksāmeņiem. Turklāt respondenti norādīja, ka koncentrēšanās uz gramatiku var kavēt iekļaušanos Latvijas sabiedrībā, jo valodu ilgstoši nevar praktiski pielietot ikdienas situācijās.

Izskan arī priekšlikumi par kursu pieejamības palielināšanu vai to fleksibilitāti to nodrošināšanā – paplašināt vietu skaitu, kur kursi pieejami (īpaši ārpus Rīgas), piedāvāt kursus dažādos dienas laikos, savukārt, ja šāda fleksibilitāte PMIF piedāvāto kursu ietvaros nav iespējama, rast iespēju saņemt vismaz daļēju izdevumu atmaksu par kursiem pie privātiem pakalpojumu sniedzējiem, kā tas tiek darīts citās ES valstīs.

8. AKTIVITĀTE “TREŠO VALSTU VALSTSPIEDERĪGO IESAISTĪŠANA LATVIJAS SABIEDRISKAJĀ DZĪVĒ, TAI SKAITĀ ATBALSTS MAZAIKSARGĀTU PERSONU (SIEVIETES, BĒRNI, VECI CILVĒKI) UN STARPTAUTISKĀS AIZSARDZĪBAS PERSONU LĪDZDALĪBAS NODROŠINĀŠANAI”

Pārskata periodā šīs aktivitātes ietvaros tika īstenoti trīs projekti: biedrība „Sadarbības platforma” īstenoja projektu „Integrācijas ABC - 2017” (Nr. PMIF/8/2017/1/02), biedrība „Inovāciju atbalsta centrs” īstenoja projektu „Mēs - Latvijā” (Nr. PMIF/8/2017/1/07), un Daugavpils Universitātes Mūzizglītības, kultūras un zinātnes komunikācijas biedrība „Intelekta parks” īstenoja projektu „Esi sveicināta, simtgades Latvija” (Nr. PMIF/8/2017/1/08).

Biedrība “Sadarbības platforma” noorganizēja integrācijas kursus ar 30 akadēmisko stundu garu programmu, kurus Latgalē (Rēzeknē, Daugavpilī) apguva 83 dalībnieki, Kurzemē (Liepājā) – 53 dalībnieki, Jelgavā – 30 dalībnieki, Jūrmalā – 30 dalībnieki, Rīgā – 202 dalībnieki. Kopā 398 dalībnieki – imigranti no četriem Latvijas reģioniem guvuši zināšanas un izpratni par Latvijas vēsturi, aktuālajiem sociālajiem, sabiedriski politiskajiem, ekonomiskajiem un kultūras procesiem Latvijā. Tāpat īstenoti starpkultūru komunikāciju veicinoši pasākumi, kuros piedalījušies 233 imigranti un 234 Latvijas iedzīvotāji.

Biedrības “Inovāciju atbalsta centrs” rīkotos integrācijas kursus 28 akadēmisko stundu apjomā 2017. gadā Rīgas reģionā apmeklējuši 96 dalībnieki, savukārt 2018.gadā - 276 dalībnieki kopumā (Latgales reģionā - 40, Rīgas reģionā (tostarp arī Jūrmalā) - 236 kursu dalībnieki). Kopā integrācijas kursus pabeiguši 372 dalībnieki.

Daugavpils Universitātes Mūzizglītības, kultūras un zinātnes komunikācijas biedrības “Intelekta parks” rīkotajos integrācijasursos 28 akadēmisko stundu apjomā piedalījās un pabeidza 240 cilvēki. Notikuši arī 3 socializācijas pasākumi, kuros kopā tika iesaistīti 240 mērķa grupas pārstāvji un 30 vietējās sabiedrības pārstāvji.

Apmēram ceturtdaļa respondentu, kā arī vairāki fokusa grupas dalībnieki norādīja, ka ir apmeklējuši integrācijas kursus. Cilvēki, kuri apmeklēja kursus, lielākoties norāda, ka kursi kopumā bijuši noderīgi un atbilstoši viņu vajadzībām, taču izskan arī daži ieteikumi. Respondenti norāda, ka pasniegšanas veids ir bijis haotisks, nav bijis skaidrs kursu uzdevums un plāns. Apskatīto tēmu klāsts ne vienmēr ir bijis atbilstošs kursantu vajadzībām un vēlmēm, interesantas šķitušas tēmas, ar kurām ikdienā saskaras, taču, piemēram, darba nolūkos ieceļojušiem nav bijusi svarīga informācija par skolu sistēmu Latvijā. Ir nepieciešams izstrādāt vienotu metodoloģiju un saturu integrācijas kursiem, kuru visi pakalpojumu sniedzēji ieviestu, paredzot iespēju izvēlēties un kombinēt atsevišķus moduļus pēc vajadzības un piemērotības.

Respondenti aicina neveidot pārāk lielas un pārsātinātas grupas, kā arī norādīja, ka jāņem vērā dalībnieku izcelsme, komplektējot grupas. Piemēram, iebraucējiem no Latvijas kaimiņvalstīm – Krievijas, Ukrainas, Baltkrievijas – jau esot laba izpratne par Latvijas sabiedrību, un interesē vairāk praktiskas lietas, savukārt iebraucējiem no Āzijas valstīm būtu svarīgi uzzināt detalizētu informāciju Latvijas sabiedrības raksturīpašībām.

Vienlaikus, no aptaujas ir noprotams, ka informācija par šādu kursu pieejamību ne vienmēr ir pietiekama. Vairāki respondenti norādīja, ka nav zinājuši par iespēju apmeklēt šāda veida kursus, kā arī aicināja organizēt kursus ārpus Rīgas, minot vietas, kur šādi kursi ir notikuši (Jūrmalā, Jelgavā). Respondenti aicina uz efektīvāku komunikāciju par kursu norisi kopumā un pēc pieteikšanās kursiem, pat tad, ja vairs nav pieejamas vietas.

Savukārt daži respondenti norāda, ka pilnvērtīga informācija tiešsaistē vai bukletu veidā būtu daudz noderīgāka par šāda veida kursiem. Tas nodrošinātu, ka integrācijasursos pasniegtā informācija būtu pieejama tiem, kuri kursus dažādu iemeslu dēļ nevar apmeklēt (gaidīšanas laiks, attālums, norises laika sakritība ar darba laiku, u.tml.). Tāpēc nepieciešama tiešsaistē jau pieejamās informācijas, piemēram, vietnē www.integration.lv popularizēšana jaunatbraucēju vidū un regulāra atjaunošana, lai tur sniegtā informācija atbilstu spēkā esošajam regulējumam.

Respondenti aicina ieviest vairāk ekskursiju vai socializācijas pasākumu, kur būtu iespēja uzzināt informāciju, kuruursos pasniedz teorētiski, vairāk praktiskā veidā, kā arī praktizēt latviešu valodu ikdienas situācijās. Jāsaka, ka lielākā daļa respondentu nav apmeklējuši socializācijas pasākumus, vairāki norāda, ka nemaz nezināja, ka tādi notiek un ka viņiem ir iespēja tādos piedalīties. Citi norāda, ka apmeklējuši šādus pasākumus, bet ne PMIF projektu ietvaros, drīzāk savā darba vietā vai ar vietējās kopienas palīdzību.

Respondenti atzīmē, ka socializēšanās pasākumi mēdz notikt darba laikā, kad strādājošajiem nav iespēju tos apmeklēt, vai ka tie notiek pārāk reti, kā arī nepietiekami tiek iesaistīti vietējie iedzīvotāji – daži respondenti aicina veidot jautās grupas izbraukumiem utt.

9. AKTIVITĀTE “ATBALSTA PASĀKUMI STARPTAUTISKĀS AIZSARDZĪBAS PERSONĀM (BĒGĻIEM UN PERSONĀM, KURĀM PIEŠKIRTS ALTERNATĪVAIS STATUSS)”

Pārskata perioda laikā šīs aktivitātes ietvaros ir īstenots viens **biedrības „Patvērums „Drošā māja”**” projekts „Atbalsta pasākumi starptautiskās aizsardzības personām” (Nr. PMIF/9/2016/1/03). Ņemot vērā izaicinājumus šī pakalpojuma mērķa grupas sasniegšanā izvērtējuma periodā, pakalpojuma izvērtējums ir balstīts PROVIDUS pētnieciskajā pieredzē, veicot starptautiskās aizsardzības saņēmēju uzņemšanas un integrācijas novērtējumu projektos “NIEM: Starptautiskās aizsardzības saņēmēju integrācijas izvērtēšana un uzlabošana”, “RACCOMBAT: Rasisma un ksenofobijas novēršana un apkarošana, attīstot citu valstu pilsoņu sociālās prasmes”, un projekta ieviesēja biedrības „Patvērums „Drošā māja”” pasūtītājā projekta izvērtējumā, kas veikts 2017.gada nogalē.

Projekta laikā organizētas 20 integrācijas kursu grupas, kopā integrācijas kursus apmācīti 455 mērķa grupas pārstāvji no 25 valstīm. Sociālekonomiskās iekļaušanas mācību programmā ir piedalījušies patvēruma meklētāji no 25 dažādām valstīm. Visvairāk apkalpoto klientu ir no Sīrijas (58%), Afganistānas (8%), Eritrejas (7%), Krievijas (5%), Tadžikistānas (4%), Irākas (3%), Turcijas (3%), Baltkrievijas (2%), Indijas (2%) un Armēnijas (2%).

Pārskata periodā tika nodrošināta tulkošana no latviešu valodas uz tigrīņu, arābu, kurdu, tadžiku, gruzīņu, hindi, urdu, spāņu, tamilu, dari, bengāļu un turku valodām. Notikušas ekskursijas uz Rīgas vēstures un kuģniecības muzeju, Latvijas Nacionālo vēstures muzeju, Rīgas Motormuzeju, Mencendorfa namu, Laimas Šokolādes muzeju un Zooloģisko dārzu, lai iegūtu padziļinātāku priekšstatu par Latvijas un Rīgas vēsturi. Projekta īstenošanas laikā tika organizētas 20 mācību izglītojošas vizītes 332 dalībniekiem mācību centrā “BUTS”, kur projekta mērķa grupas pārstāvji varēja iepazīties ar dažādu profesiju apguves iespējām, un viena vizīte uzņēmumā “Senā klēts” un “Jaunais A salons”, kur bija iespēja iepazīties ar šuvēju darbu Latvijā. Projektā tika izstrādāti arī dažādi informatīvi materiāli, piemēram, “Latvija – valsts pie Baltijas jūras” par dažādām ar sociālo integrāciju saistītām tēmām.

Projekta laikā veikta mērķa grupai piemērotas informācijas un izglītojošu materiālu izstrāde un notikusi tiešās mērķa grupas informēšana un izglītošana integrācijasursos. Biedrības veiktajā aktivitāšu izvērtējumā kā viens no nozīmīgākajiem izaicinājumiem minēts patvēruma meklētāju neregulārais apmeklējums, jo katrs dalībnieks vidēji apmeklējis tikai 3-4 nodarbības. Pēc PROVIDUS pētījuma projekta “RACCOMBAT: Rasisma un ksenofobijas novēršana un apkarošana, attīstot citu valstu pilsoņu sociālās prasmes” datiem, tas skaidrojams ar neskaidrībām par uzturēšanos Latvijā un tādejādi zemo interesi par integrācijasursos iegūstamo informāciju. Pētījumā tika veikta integrācijas kursu norises novērošana klātienē un secināts, ka mērķa grupai (starptautiskās aizsardzības saņēmējiem) šajā patvēruma procesa stadijā interesē ļoti praktiski jautājumi, ne tik daudz teorētiski jautājumi kā Latvijas vēsture un pārvaldības sistēma. Mērķa grupas pārstāvji ir norādījuši, ka redz integrācijasursos kā nozīmīgu un vērtīgu informācijas avotu, taču ir aicinājuši padarīt tos praktiskākus. Kursos būtu ieteicams skaidrot praktiskos aspektus kopā ar papildu juridiskajiem un kultūras

elementiem, piemēram, lekcijā par nodarbinātību Latvijā stāstīt arī par diskrimināciju darba vietā vai pieejamo atbalstu strādājošiem vecākiem.

Tāpat izaicinājumus rada tas, ka kursi tika nodrošināti ar tulku palīdzību, kas samazina nododamās informācijas apjomu (īpaši, ja jātulko vispirms uz starpniekvalodu un tad uz valodu, ko kursu apmeklētāji saprot), kā arī apgrūtina jautājumu uzdošanu un aktīvu iesaisti. Turklāt mērķa grupas pārstāvji norādījuši, ka specifiski juridiski termini ne vienmēr ir labi tulkojami un viņiem saprotami. Vienlaikus ieteikums veidot kursus tikai vienas valodas zinātājiem šobrīd nebūtu īstenojams, jo ierašanās patvēruma meklētāju centrā un došanās prom no tā katram patvēruma meklētājam notiek atšķirīgā laikā, tādēļ jācenšas tobrīd patvēruma meklētāju centrā dzīvojošajiem sniegt pēc iespējas vairāk informācijas par iespējām iedzīvoties Latvijā. Tāpēc ieteicams integrācijas kursus šai mērķa grupai veidot praktiskākus, vieglā valodā ar pēc iespējas vairāk praktiskiem uzdevumiem un iespējām pielietot iegūtās zināšanas ikdienas situācijās.

12. AKTIVITĀTE "NACIONĀLA LĪMEŅA KOORDINĀCIJAS SISTĒMAS IZVEIDE, LAI NODROŠINĀTU ATBALSTU IMIGRANTU LĪDZDALĪBAI, KAS SAŅĒMUŠI TIESĪBAS UZTURĒTIES LATVIJAS TERITORIJĀ"

Pārskata periodā ***biedrība „Patvērums „Drošā māja”*** īstenoja projektu „Informācijas centrs imigrantiem” (Nr. PMIF/12/2016/1/1).

Projekta īstenošanas laikā tika nodrošināts koordinēts klientu konsultantu pakalpojums Rīgā un Latvijas reģionos. Klientu konsultanti bija pieejami regulāri darbdienās ICI “Rīga” birojā. Projekta īstenošanas laikā tika sniegtas 3437 konsultācijas 2532 unikāliem klientiem no 85 valstīm. Klientu konsultanti bija pieejami reģionos – projekta laikā konsultanti ir snieguši konsultācijas klātienē Liepājā, Cēsu, Jelgavas un Daugavpils ICI centros. Kopā projekta īstenošanas laikā 10 projekta mērķa grupas pārstāvjiem tika sniegtas 136 psihologa konsultācijas. Atbalsts sniegts klienta postraumatiskā stresa sindroma izpausmēm (nakts murgu, straujas garastāvokļa maiņas, depresivitātes iezīmes), sniegts psiholoģiskais atbalsts, lai līdzsvarotu klienta emocionālo stāvokli, ierodoties uz dzīvi citā valstī un lai pārvarētu problēmas, kas saistās ar adaptāciju Latvijā.

Projekta īstenošanas laikā tika piesaistīti 33 tulki/valodu zinātāji ar šādām valodu prasmēm - arābu, kurdu, farsu, dari, ķīniešu, tigrāju, puštu, franču, hindi, urdu, tamilu, spāņu, tigrīņu, vjetnamiņu, armēņu, bengāļu, turku valodās. Tulkojumi tika nodrošināti vairākām institūcijām. Tulkošanas pakalpojums tika nodrošināts gan klātienē, tulkojot klientam attiecīgajā iestādē, gan telefoniski, gan Skype. Tika izveidota tulku/valodas zinātāju datu bāze, kurā iekļauta informācija par tulkojamo valodu, par tulka pieejamību. Projekta īstenošanas laikā pakalpojums tika nodrošināts 1988 reizes. Kopumā pakalpojums sniegts 3153,5 stundas, nodrošinot tulkošanu 643 trešo valstu pilsoņiem.

Projekta īstenošanas laikā tika noorganizētas 4 Informatīvās dienas, kuras kopumā apmeklēja vairāk kā 3000 interesenti. Tāpat projekta īstenošanas laikā notikuši 10 bēgļu semināri/diskusijas - Liepājā, Kuldīgā, Aizkrauklē, Rēzeknē, Saldū, Dobelē, Talsos, Preiļos, Valkā un Ventspils novada Ventavā, kopumā izglītojot 268 dažādu jomu pašvaldību speciālistus, kuri ieguva jaunas zināšanas par patvēruma sistēmu Latvijā, savukārt 164 patvēruma meklētāji iepazinās ar dažādām Latvijas pilsētām un ieguva informāciju par Latvijas pašvaldībām.

Projekta īstenošanas laikā sniegtas 269 konsultācijas 243 speciālistiem, kuri strādā vai varētu strādāt ar trešo valstu valstspiederīgajiem, un notikuši 7 vebināri par dažādām ar migrāciju un integrāciju saistītām tēmām.

Trešā daļa respondentu bija izmantojuši vismaz vienu no Informācijas centrā imigrantiem pieejamajiem pakalpojumiem, turklāt lielākā daļa no tiem bija izmantojusi vairāk kā vienu no pakalpojumiem. Populārākie pakalpojumi bija individuālās konsultācijas sociālos, juridiskos, izglītības, nodarbinātības un citos jautājumos un informatīvais tālrunis, kā arī socializācijas pasākumi. Jāatzīmē, ka tie respondenti, kuri nebija izmantojuši šos pakalpojumus, lielākoties nebija informēti par tādu iespēju. Tas nozīmē, ka jāveicina informācijas aprīte un jāizmanto citu pakalpojumu sniedzēju īstenotie pasākumi kā platforma informēšanai par integrācijas atbalsta pasākumiem.

Informatīvais tālrunis

No visiem respondentiem tikai 15% bija izmantojuši iespēju saņemt konsultāciju telefoniski, un starp tiem 85% respondentu bija pozitīvas atsauksmes par sniegtajām konsultācijām. Tomēr viena piektā daļa no respondentiem, kuri izmantojuši šo pakalpojumu, norāda, ka konsultants ne vienmēr ir sasniedzams vai ka sniegtā informācija ir bijusi neprecīza vai nepatiesa. Uz viena respondenta e-pastā nosūtītiem informācijas pieprasījumiem atbildes vispār nav tikušas sniegtas. Divi respondenti norāda, ka konsultantu angļu valodas zināšanas ir nepilnīgas. Citi respondenti norāda, ka dod priekšroku klātienē konsultācijām. Tomēr lielākā daļa jeb 85% respondentu šo pakalpojumu nav izmantojuši, tajā skaitā norādot, ka nav zinājuši, ka šāds pakalpojums vispār pastāv.

Konsultācijas sociālos, juridiskos, izglītības, nodarbinātības un citos jautājumos

Tie, kuri ir izmantojuši iespēju konsultēties klātienē, lielākā daļa jeb 80% ir apmierināti ar pakalpojuma kvalitāti, taču arī norāda, ka informācija mēdz būt nepilnīga, virspusēja, pat nepareiza. Norāda, ka labāk prasīt paziņām šeit uz vietas vai attiecīgajā iestādē, nevis īpaši iebraucējiem paredzētajās konsultācijās. Konsultantu angļu valodas zināšanas esot vājas. Tomēr lielākā daļa jeb 70% respondentu šo pakalpojumu nav izmantojuši, vairāki norāda, ka nav zinājuši par tādu iespēju.

Psihologa konsultācijas

Šis pakalpojums pārskata periodā sniegts tikai 10 unikāliem klientiem, un vairāki respondenti atzīmēja, ka būtu labprāt izmantojuši šo pakalpojumu, taču nav bijuši informēti par tādu iespēju. Tie, kuri izmantojuši, norāda, ka tas bijis ļoti noderīgi un palīdzējis nostabilizēt savu dzīvi Latvijā.

Tulka pakalpojums

92% respondentu šo pakalpojumu nav izmantojuši, un vairāki norāda, ka nav zinājuši par tādu iespēju. Tie, kuri ir izmantojuši, norāda, ka ir bijuši apmierināti ar pakalpojumu, taču juridisko tulkojumu kvalitāte būtu uzlabojama. Citi respondenti norāda, ka latviešu valodas kursi ir palīdzējuši viņiem sasniegt līmeni, kad tulki vairs nav nepieciešami.

Informatīvie un atbalsta pasākumi

87% respondentu šo pakalpojumu nav izmantojuši, vairāki norāda, ka nav zinājuši par tādu iespēju. Daži norāda, ka ir piedalījušies atvērto durvju dienās un ka tas ir bijis noderīgi. Aicina rīkot tematiskās atvērto durvju dienas regulārāk. Citi, savukārt, atzīmē, ka labprāt iegūst informāciju tiešsaistē un ar to esot pietiekoši.

SECINĀJUMI PĒC INTERVIJĀM, FOKUSA GRUPĀM UN TIEŠSAISTES APTAUJAS AR MĒRKA GRUPAS PĀRSTĀVJIEM

Latviešu valodas lietojums ikdienā

Uz jautājumu, **kādi pakalpojumi vai to uzlabojumi būtu nepieciešami, lai veicinātu latviešu valodas lietojumu ikdienā**, respondenti norādīja uz diviem uzlabojumu virzieniem. Pirmkārt, tika norādīts uz nepieciešamību palielināt pieejamo latviešu valodas kursu klāstu un/vai to ilgumu. Respondenti norāda, ka nepieciešams rīkot vairāk latviešu valodas kursu, arī augstākajos līmeņos, lai turpinātu valodas apguvi. Tāpat aicina pastiprināt uzsvāru uz sarunvalodu un runāšanas praksi valodas kursu laikā. Norādīts arī, ka nepieciešami papildu mācību materiāli gan izmantošanai kursu laikā, gan pēc to noslēgšanās pašmācībai.

Otrkārt, respondenti aicina rīkot pasākumus, kur būtu iespējams trenēties valodas lietojumā. Aicināts rīkot neformālus pasākumus, kuros praktizēt sarunvalodu – ar vietējiem iedzīvotājiem vai savstarpēji (t.sk. grāmatu klubi, diskusiju klubi). Turklāt informācijai par šādiem pasākumiem un citiem pieejamajiem integrācijas atbalsta pasākumiem būtu jābūt proaktīvākai un kampaņveida, lai atbraucējiem nav pašiem viss jāsameklē.

Iesaistīšanās Latvijas sabiedrības dzīvē

Uz jautājumu, **kādi pakalpojumi vai atbalsts vēl nepieciešams, lai pilnvērtīgi iesaistītos Latvijas sabiedrības dzīvē**, arī sniegtas daudzveidīgas atbildes un ierosinājumi.

Izskan ieteikumi, kuri minēti jau iepriekš un skar piedāvāto pakalpojumu uzlabošanu, intensificēšanu un kvalitātes paaugstināšanu, proti, ka nepieciešams palielināt pieejamo latviešu valodas kursu apjomu un ilgumu, kā arī nodrošināt iespējas valodas praktizēšanai, kā arī koordinētu, aktuālu informācijas apriti gan par pieejamo atbalstu, gan praktiskiem ikdienā nepieciešamiem pakalpojumiem (transports, veselības aprūpe).

Satura kvalitāte

Mērķa grupas pārstāvji vairākkārt norādīja, ka, lai arī kopumā ir ļoti priecīgi un apmierināti ar pasniedzēju darbu, pasniedzēju angļu valodas prasmju trūkums liedz tiem apgūt latviešu valodu efektīvāk. Nodarbības, kurās mērķa grupas pārstāvju galvenā komunikācijas valoda atšķiras, rada papildu izaicinājumus pasniedzējiem, tāpēc ir svarīgi organizēt mācību grupas tā, lai galvenā komunikācijas valoda būtu viena (angļu vai krievu valoda).

Informācijas aprīte

Mērķa grupas pārstāvji vairākkārt norādīja uz efektīvu informācijas aprītes trūkumu: valodas un integrācijas kursos regulāri ir rindas, kuras varētu risināt piedāvājot alternatīvus pakalpojumu sniedzējus, uz kuru nodarbībām rindas nav; līdzīgi, mērķa grupas pārstāvji bieži nemaz nezina, ka viņiem ir iespējams apmeklēt latviešu valodas kursus un ka šis pakalpojums ir pieejams bezmaksas. Lai arī teorētiski informācija ir pieejama, tā netiek komunicēta pietiekami efektīvi. Daugavpils fokusa grupas dalībnieki arī norādīja, ka tiem nebija zināms par konsultāciju, tulku un psihologa pakalpojumu pieejamību. Risinājums būtu saistīts ar centralizētas tiešsaistes platformas izveidi (sk. 1. priekšlikumu zemāk pie projektu īstenošanu sadaļas).

Saturs

Vērā ņemams novērojums no mērķa grupas pārstāvju puses ir saistīts ar to, ka viņu saskarsme ar vietējo sabiedrību pārsvarā notiek birokrātiskos kontekstos. Viņi izteica vēlmi apgūt valodas prasmes, kas viņiem noderētu tieši šādā vidē un komunikācijā ar valsts un pašvaldību darbiniekiem.

PRIEKŠLIKUMI, KAS BALSTĪTI SARUNĀS AR MĒRĶA GRUPAS PĀRSTĀVJIEM

1. Izstrādāt jaunumu aprītes sistēmu, piemēram, iespēju pierakstīties uz aktuālās informācijas saņemšanu e-pastā. Šādiem jaunumiem varētu pierakstīties, jau saņemot uzturēšanās atļauju PMLP. Tas palīdzētu risināt informācijas aprītes un nepietiekošās reklāmas par pakalpojumiem izaicinājumus.

2. Respondenti norādīja, ka nepieciešams mazināt negatīvo noskaņojumu pret imigrantiem Latvijas sabiedrībā, citādāk jaunatbraucēji var darīt visu maksimumu, bet tam ir maza ietekme. Tādēļ jāīsteno izpratnes, iecietības un nediskriminācijas veicināšanas aktivitātes.
3. Nepieciešama ciešāka pašvaldību iesaiste integrācijas atbalsta pasākumos, lai mērķa grupas pārstāvji uzzinātu par tur pieejamo atbalstu un lai pašvaldības pārstāvji uzzinātu, kas dzīvo viņu teritorijā. Tas palīdzētu izveidot mērķētus atbalsta pasākumus vietējā līmenī.
4. Aicina izveidot integrācijas mentora pakalpojumu, kur katram jaunatbraucējam pirmajos mēnešos būtu tikai viena kontaktpersona, kura labi izprastu viņu situāciju un spētu sniegt atbalstu pirmajos pēc ierašanās Latvijā.
5. Respondenti aicina paplašināt pasākumu skaitu tieši profesionālās izaugsmes jomā, norādot uz profesionālās tīklošanās nepieciešamību darba gadatirgos, tematiskās diskusijās un tamlīdzīgi. Turklāt tiek izteikta vajadzība paplašināt tālākizglītības vai mūžizglītības iespējas, kuras būtu pieejamas arī jaunatbraucējiem. Tam būtu iespējams veidot starpinstitucionālu sadarbību ar Nodarbinātības valsts aģentūru (NVA) vai Izglītības un zinātnes ministriju, iesaistot ekspertus agrīnās integrācijas pasākumu nodrošināšanā.
6. Aicina rīkot ekskursijas, festivālus un socializēšanās pasākumus pieredzējušu pasniedzēju vadībā, lai interaktīvi varētu uzzināt vairāk par Latvijas sabiedrību. Rīgā dzīvojošajiem mērķa grupas pārstāvjiem ekskursijas vajadzētu organizēt arī uz Latvijas reģioniem un otrādi – tie mērķa grupas pārstāvji, kas dzīvo reģionos varētu apmeklēt Rīgu.
7. Ir jāapsver bezmaksas latviešu valodas kursu organizēšana mērķa grupas pārstāvju bērniem. Atbildība par bērnu valodu prasmju zināšanām nevar gulties tikai un vienīgi uz skolu pleciem, kur jau šobrīd novērojams pedagoģu trūkums, kā arī mācības notiek pamatā latviešu valodā.
8. Vairāki respondenti norāda, ka trūkst atbalsta pasākumu tieši bērniem un viņu valodas zināšanu un integrācijas veicināšanai. Tos vajadzētu nodrošināt arī ārpus skolas vides.
9. Ir pieprasījums pēc aktuālas informācijas un ziņām par norisēm valstī, kas būtu krievu vai angļu valodā vai vieglā latviešu valodā, lai ārvalstnieki varētu uzzināt aktualitātes un vienlaikus praktizēt latviešu valodu.
10. Jāmin, ka vairāki respondenti norādīja, ka var iesaistīties sabiedrības dzīvē arī bez šādiem un līdzīgiem atbalsta pasākumiem. Tas nozīmē, ka, nākotnē, līdz ar gaidāmiem grozījumiem Imigrācijas likumā, padarot atsevišķus integrācijas atbalsta pasākumus par obligātiem noteiktām imigrantu grupām, būs jānodrošina tas, ka dažu tematu apguve vai iesaistīšanās specifiskos, tematiskos socializācijas pasākumos būtu brīvprātīga vai būtu iespēja izvēlēties vienu no vairākiem moduļiem.
11. Starptautiskās aizsardzības saņēmēji norāda, ka pašreizējais atbalsts un pabalsti nav pietiekami, lai varētu Latvijā pilnvērtīgi izdzīvot, tāpēc neesot laika domāt par socializēšanos un integrāciju, jo nav apmierinātas to pamatvajadzības. Tas norāda uz to, ka starptautisko aizsardzības saņēmēju integrācijas politika nevar būt atrauta no citām sociālekonomiskās iekļaušanās dimensijām.
12. Ir nepieciešami skolotāji, kas pārzina angļu valodu un jāveido klases, kas balstītas vai nu angļu, vai krievu valodā, lai nodrošinātu vienmērīgu satura kvalitāti visiem mērķa grupas pārstāvjiem.
13. Valodu kursiem ir jābūt ilgākiem (atbildes variē no četriem līdz sešiem mēnešiem) un mazāk intensīviem. Ir nepieciešams laiks, lai aprastu ar valodu, tāpēc nodarbību stundu skaitam vienas nedēļas ietvaros nevajadzētu būt pārāk lielam. Tiesa, uztveres par to, kas ir 'intensīvs' arī atšķirās: daži norādīja, ka trīs nodarbības nedēļā, katra divu stundu garumā būtu optimāli. Citi domāja, ka tas būtu pārāk daudz. No šī izriet,

- ka jāpiedāvā dažādas intensitātes un ilguma valodu kursi, kas paplašinātu izvēles iespējas mērķa grupas pārstāvjiem.
14. Izskanēja ieteikumi piesaistīt dažādus skolotājus viena kursa ietvaros, lai dažādotu mācību pieejas. Pakalpojumu īstenotāji varētu izvērtēt savu skolotāju spēcīgās puses, un, piemēram, organizēt darbu tā, lai ir skolotāji, kas pasniedz vairāk runāšanu, kamēr citi koncentrējas uz citiem valodas aspektiem. Šim gan vajadzētu palikt tikai potenciālo iespēju līmenī.
 15. Mazāks cilvēku skaits nodarbībās vienprātīgi tiek uzskatīts par pozitīvu iezīmi, jo ļautu valodas mācīšanos personalizēt.
 16. Arī mērķa grupas pārstāvji norāda, ka centralizēta informācija un cilvēku koordinēšana būtu ļoti lietderīga, jo šobrīd ne vienmēr mērķa grupas pārstāvji ir informēti par to, kur un kad ir pieejami kursi. Tie piesakās uz konkrētu pakalpojumu īstenotāju un veidojas rindas, lai gan pie citiem pakalpojumu sniedzējiem ir brīvas vietas. Saistīta problēma ir tā, ka nav skaidras informācijas par to cik bieži un kad sākas jaunas mācību grupas. Mērķa grupas pārstāvji piesakās uz kursu, piemēram, februārī, lai gan grupa ir sākusies janvārī. Tiek uzsvērts, ka piedāvātie kursi nenotiek pietiekami bieži: jaunām mācību grupām vajadzētu sākties biežāk (ik pēc diviem mēnešiem, piemēram), kā arī iespējams jānotiek dažādos dienas laikos (pa dienu, kā arī vakarā).
 17. Mērķa grupas pārstāvji norādīja, ka rakstīšana un gramatika ir īpaši sarežģīti latviešu valodas elementi, kam būtu nepieciešams veltīt papildu laiku un uzmanību. Iespējams var apsvērt papildu kursu organizēšanu, kas ir veltīta tikai šīm aktivitātēm.
 18. Būtiski ir atzīmēt, ka informācija par kursu pieejamību joprojām nav zināma mērķa grupas vidū. Mērķa grupas pārstāvji ne vienmēr ir informēti par to, ka kursi ir pieejami *bezmaksas*. Paši mērķa grupas pārstāvji norāda, ka šī informācija ir jāsniedz jau brīdī, kad viņi piesakās uz statusu vai rezidenci vēstniecībās.
 19. Starpkulturālie un sociālie pasākumi, kā arī ekskursijas tiek norādītas kā vēlamas aktivitātes, kas ne tikai ļauj labāk iepazīt šo valsti un sabiedrību, bet arī veido būtiskas sociālās saiknes starp jauniebraucējiem un vietējo populāciju.
 20. Tiek norādīts, ka lielākā daļa no saskarsmes ar vietējo sabiedrību notiek birokrātiskās vidēs, tāpēc būtu jāliek uzsvars uz valodu un situāciju izspēli, kas norit šādās vietās. Ir nepieciešams palīdzēt izprast vietējās birokrātijas dinamiku: kādi būs ierastie procesi, kādas ir sagaidāmās reakcijas, kādi ir noteicošie izaicinājumi kārtojot dažādus dokumentus utt.

SECINĀJUMI PĒC INTERVIJĀM AR PROJEKTU ĪSTENOTĀJIEM

Pēc sistemātiskas intervijās iegūto datu analīzes, tika iezīmētas vairākas tēmas, kuras vairākkārt uzsvēra projektu īstenotāji. Zemāk var aplūkot katras tēmas problemātiku un tās izklāstu.

Pakalpojumu pieejamība un papildinātība ar citām valsts, pašvaldību un ES iniciatīvām

Pakalpojuma īstenotāji norādīja, ka kopumā viņiem ir laba sadarbība ar pašvaldībām un citām iestādēm un vienota izpratne par šo pakalpojumu nepieciešamību. Piemēram, reģionālā līmenī šie pakalpojumi tiek uztverti, kā demogrāfisko izaicinājumu risinājums. Tomēr viņi arī norāda, ka šīs institūcijas varētu būt pretimnākošākas informācijas izplatīšanā, piemēram, ievietojot informāciju par iespēju pieteikties kursiem mājaslapās. Līdzīgi, Nodarbinātības valsts aģentūrai vajadzētu aktīvi informēt uzņēmējus par šādu kursu pieejamību.

Tā kā Rīgā ir liels pieprasījums pēc latviešu valodas kursiem, bieži vien cilvēki ir spiesti maksāt par valodas apguvi. Līdz ar to būtu nepieciešams apmierināt pieprasījuma līmeni, ko varētu veikt tieši valsts/pašvaldību institūcijas.

Projektu īstenotāji arī norāda uz to, ka trūkst ārpus-skolas latviešu valodas kursi bērniem.

Saturs

Latviešu valodas kursu īstenotāji norādīja, ka 120 stundas latviešu valodas apmācībai nav pietiekami, lai varētu konkurēt darba tirgū. Kā atsevišķa problēma ir jāatzīmē valodas apgūšana Latgales reģionā, kur iespējas praktizēt iegūtās prasmes ikdienā ir ierobežotas. Tāpēc, iespējams, jāapsver īpašu noteikumu izveidošana vietām, kur latviešu īpatsvars sabiedrībā ir zem 20%.

Joprojām pastāv atklāts jautājums par to kā noteikt valodas prasmi, ņemot vērā dažādās valodas dimensijas – runāšanu, lasīšanu, klausīšanos, un rakstīšanu. Šie ir praktiski izaicinājumi pasniedzējiem, kuriem ir jāveido klientu grupas, kas atbilst vidējam valodu zināšanu līmenim. Projektu īstenotājiem būtu nepieciešams atļaut mainīt grupu sastāvu pēc pirmajām pāris nodarbībām, lai balansētu klientu valodu prasmes un nodrošinātu samērīgu zināšanu līmeni vienas grupas ietvaros. Šobrīd PMIF projektu ieviešanas vadlīnijas to neaizliedz, taču projektu ieviešēju vidū izpratne par to nav vienota.

Tika secināts, ka Rīgas reģionā pieprasījums būtiski pārsniedz piedāvājumu, bet reģionālā līmenī pieprasījums ir mainīgs, kas dažreiz var izraisīt konkurenci par klientiem. Līdzīgi, pastāv mainīgs pieprasījums starp grupām ar dažādām starpniekvalodām. Pieprasījuma nenoteiktība ir jāņem vērā, izvirzot prasības par kursu piedāvājuma nodrošināšanu reģionos, izstrādājot projektu pieteikumus.

Attiecībā uz integrācijas kursiem, ir daži saturiski punkti, piemēram, uzņēmējdarbība, kuru piemērotība ir apšaubāma. Praktiski uzsākt uzņēmējdarbību ir grūti, jo bankas konta atvēršana ir bieži vien praktiski neiespējama, līdz ar to, informācija, kas tiek sniegta klientiem, ne vienmēr ir praktiski piemērojama.

Starpkultūru pasākumu un socializācijas pasākumu popularitāte liecina par lielu pieprasījumu pēc līdzīga rakstura projektiem arī nākotnē. Iespējams var apsvērt šādu pasākumu organizēšanu par obligātu prasību.

Nepastāv vienojošs standarts attiecībā uz to, kad tiek ieskaitīta satura apgūšana. Projekta īstenotāji paši var noteikt nepieciešamo sliekšni. Šo sadaļu ir ieteicams standartizēt, lai nodrošinātu salīdzinošu ieskatu iegūtajās prasmēs un zināšanās.

Papildus teorētiskajām zināšanām par integrācijas elementiem, ir nepieciešams veicināt arī praktisko integrācijas pusi. Līdz šim, projekta īstenotāji centās ietvert praktiskos uzdevumus, piemēram, muzeju apmeklēšanu, noteiktajās 30 stundās, bet būtu vēlams apsvērt papildu prasību un budžeta pozīciju šādām aktivitātēm.

Pozitīva iezīme ir, ka visi projekta īstenotāji veic iekšēju izvērtēšanu, dažreiz to piesaistot kā ārpalpojumu, dažreiz to organizējot neformāli.

PRIEKŠLIKUMI, KAS BALSTĪTI SARUNĀS AR PROJEKTU ĪSTENOTĀJIEM

Ziņojumu noslēdz priekšlikumi, kuru ieviešana būtiski uzlabotu projekti norisi, īstenošanu un izvērtēšanu.

1. Ir nepieciešams izveidot vienotu un kopīgu tiešsaistes platformu, kas centralizētu, koordinētu un nodrošinātu efektīvu un vienkāršu integrācijas atbalsta pakalpojumu piedāvājumu, administrēšanu un izvērtēšanu, īpaši attiecībā uz PMIF ietvaros finansētām aktivitātēm, bet ilgtermiņā arī citiem integrācijas atbalsta pasākumiem. Projekta īstenotāji ievietotu informāciju par piedāvājumiem kursiem; savukārt klienti varētu izvērtēt, kuri kursi tiem ir pieejamāki un reģistrēties vadoties pēc savām

vajadzībām. Izvērtēšana par attiecīgo pakalpojumu arī būtu iespējama šajā platformā, kas ļautu viegli pārraudzīt un analizēt kursu kvalitāti. Šis risinājums novērstu potenciālo neatbilstību starp pieprasījumu un piedāvājumu, novēršot iespējamo gaidīšanas laiku un informētu klientus par kursu vakancēm. Tas arī novērstu situācijas, kurās klienti apmeklē kursus vairākkārt, projekta īstenotājiem to nezinot.

Tiešsaistes platforma arī atvieglotu birokrātisko slogu, kas apgrūtina pakalpojumu sniedzēju darbu. Klientu reģistrācijas un apmeklējuma lapas tiktu elektronizētas; arī citas atskaites formas tiktu padarītas pieejamas šajā platformā un komunikācija ar projektu uzraugiem varētu tikt realizēta standartizētā veidā.

Vienotas platformas izveide arī ļautu ieviest standartizētu izvērtēšanas formu, kuras dati tiktu automātiski apkopoti un nosūtīti projektu īstenotājiem, kā arī projektu uzraugiem. Formas izstrāde radītu nepieciešamību izveidot konkrētus kvalitātes kritērijus, kas ļautu mērīt un salīdzināt dažādu kursu sasniegumus un iespējamus trūkumus. Papildus, var ieviest arī atgriezenisko saiti, kas klientiem ļautu jebkurā brīdī, ja nepieciešams anonīmi, izteikt viedokli, kritiku un ieteikumus projektu īstenotājiem, kā arī to uzraugiem. Projektu īstenotāji varētu veikt arī papildu izvērtēšanu iekšējās kvalitātes kontrolei, tomēr nebūtu spiesti veikt izvērtēšanas apkopojumu un dalīties ar tās rezultātiem. Ārējā izvērtētāja piesaistīšana ir apsveicama prakse, kuru ir ieteicams turpināt arī nākotnē.

Klientu reģistrācija tiešsaistē nodrošinātu iespēju ar tiem sazināties nepieciešamības gadījumā, informēt viņus par dažādiem sociāliem un kulturāliem notikumiem, kā arī piedāvāt papildu integrācijas iespējas. Jauniebraucēji varētu izmantot platformu, lai dalītos ar informāciju, sniegtu ieteikumus un savstarpēji komunicētu par jautājumiem, kas viņiem ir aktuāli.

2. Kursu mērķim un nozīmei ir jābūt skaidri definētai un aktīvi jākomunicē jauniebraucējiem (augstākminētā platformas izveide var kalpot par efektīvu komunikācijas rīku). Ir svarīgi, ka šie kursi norit dažādos laikos un vietās, lai nodrošinātu to pieejamību jauniebraucējiem neatkarīgi no viņu dzīvesvietas un darba vietas. Būtu nepieciešams arī piedāvāt iespēju saņemt līdzfinansējumu par kursiem pie privātiem pakalpojumu sniedzējiem.
3. Lai nodrošinātu vienmērīgu pedagogu sagatavotību un profesionālo kvalifikācijas līmeni, ir nepieciešams izstrādāt vienotu kursu (latviešu valodas un integrācijas) programmu un metodoloģiju. Tas nozīmē definēt ne tikai tēmas, kuras jāapskata kursu laikā, bet izstrādāt vienotu mācību programmu un mācību materiālus, kurus izmantotu visi pakalpojumu sniedzēji. Tajā pašā laikā, jānodrošina kursu modeļu dažādība dažādām vajadzībām, piemēram, studējošajiem, nodarbinātajiem, augsti kvalificētiem speciālistiem, starptautiskās aizsardzības saņēmējiem. Iespējams izmantot jau iepriekš sagatavotu kursu metodoloģiju, to nosakot par obligātu izmantošanā visiem projektu īstenotājiem.
4. Tā kā integrācijas kursiem ir arī praktiskā dimensija, ir ieteicams ieviest praktiskas aktivitātes, piemēram, muzeju apmeklēšanu, kursa prasībās, šādi arī palielinot noteikto stundu skaitu, kas ir iezīmēts integrācijas kursiem. Papildus, socializācijas pasākumu organizēšana, potenciāli tās sasaistot ar aktivitātēm, kas ir mērķētas uz mazākumtautību pārstāvjiem, ir jāapsver kā obligāta prasība integrācijas kursu saturā, atvēlot tam nepieciešamos finanšu līdzekļus. Ir svarīgi, ka šādi pasākumi notiek ārpus darba laika un pietiekami bieži, piemēram, reizi mēnesī.
5. Ir jāievieš vienojošs sliexsnis, kas norāda to, vai valodas un integrācijas kursu materiāls ir apgūts (piemēram, 80% apmeklējums un/vai eksāmens).
6. Ja projekta īstenotāji projektu laikā izveido jaunus mācību materiālus, tie ir uzskatāmi par valsts īpašumu, un, līdz ar to, projekta īstenotājiem ir pienākums tos padarīt publiski pieejamus. Arī šo procesu varētu vadīt augstākminētajā platformā, izveidojot 'zināšanu banku', kur ikvienam projekta īstenotājam būtu iespēja piekļūt visiem

- mācību materiāliem, kas ir tikuši izmantoti. Kā minēts iepriekš, klienti norāda uz nepieciešamību izstrādāt papildu izziņas materiālus pilnvērtīgākai valodas apguvei, īpaši B un C līmeņos.
7. Projektu ilgumu ir nepieciešams pagarināt līdz trim gadiem, lai nodrošinātu institucionālo zināšanu nostiprināšanos un sniegtu iespēju projektu īstenotājiem plānot ilgtermiņā, kā arī sniegt zināmas nodarbinātības garantijas saviem darbiniekiem. Ja Kultūras ministrija neatzīst šo par iespējamu šajā brīdī, rekomendējam dzēst prasību pēc starpposma izvērtēšanas, kuras nepieciešamība nav pamatojama tik īsa laika projektā. Tāpat pārāk bieži mainoties pakalpojumu sniedzējam, informācija par aktivitātēm kļūst sadrumstalota un mazāk mērķa grupas pārstāvju uzzina par pieejamo atbalstu.
 8. Tā kā latviešu valodas un integrācijas kursu īstenotāji bieži saskaras ar iepriekš neparedzamām un nekontrolējamām izmaiņām grupu sarakstos, ieteicams samazināt minimālo pieprasīto cilvēku skaitu grupā no 10 uz 8. Lai sniegtu iespēju uzlabot mācību kvalitāti un pielāgoties grupu specifikai, ir jāatļauj algot divus pedagogus uz vienu klasi. Šādā gadījumā minimālais cilvēku skaits grupā būtu 16. Jānorāda, ka šis priekšlikums nav pretrunā ar ieteikumu samazināt dalībnieku skaitu vienā grupā. Divu pedagogu klātbūtne ir dažreiz vēlama kvalitātes nodrošināšanai un katra pedagoga uzmanības lokā joprojām būtu 8 mērķa grupas pārstāvji.
 9. Tā kā pieprasījuma līmenis ir ievērojami mazāks Latvijas reģionos, ir nepieciešams apsvērt rezervju sliekšņu ieviešanu grupas dalībnieku skaita ziņā. Piemēram, ja noteiktais minimālais dalībnieku skaits vienā grupā būtu 8, tad ārpus Rīgas grupa varētu sākt darbu, ja tajā būtu vismaz 6 mērķa grupas pārstāvji. Tas mazinātu konkurenci projektu īstenotāju vidū un veicinātu sadarbību arī citās Latvijas pilsētās.
 10. Lai nodrošinātu pasniegto kursu kvalitāti un apmierinātību klientu vidū, ir nepieciešams ļaut projektu īstenotājiem mainīt grupas sastāvu, vadoties pēc klientu zināšanām un spējām. Šīs izmaiņas drīkstētu veikt līdz 3.nodarbībai. Attiecīgi šāda iespēja būtu jānodrošina arī augstākminētajā tiešsaistes platformā.
 11. 120 latviešu valodas stundas tiek atzītas par nepietiekamām, lai konkurētu darba tirgū, tāpēc projektu īstenotājus ir ieteicams motivēt veidot dažādus kursu modeļus, nodrošinot tiem nepieciešamo finansējumu un budžeta struktūru. Arī klienti norāda uz nepieciešamību paaugstināt bezmaksas pieejamo stundu skaitu un piedāvāt bezmaksas kursus dažādos līmeņos.
 12. Ir nepieciešams pieļaut atkāpi attiecībā uz klientu iespējām apmeklēt latviešu valodas kursus vairākkārt, ja tie dzīvo vietā, kur latviešu īpatsvars ir zem 20% (piemēram, Daugavpilī, saskaņā ar CSP datiem, latviešu īpatsvars bija nedaudz virs 19%) un kur iespēja praktizēt latviešu valodu ikdienā līdz ar to ir ierobežota.
 13. Ir ieteicams ieviest atsevišķu budžeta pozīciju darba lapu izstrādei, jo tās regulāri jāatjauno.
 14. Lai veicinātu savstarpēju uzticību un sadarbību, rekomendējam Kultūras ministrijai sniegt komentārus un atzinumus par ieteikumiem, ko izsaka projektu īstenotāji atskaitēs un citos komunikācijas kanālos. Ja ieteikumi nav realizējami, nepieciešams paskaidrot un pamatot situāciju un lēmumu. Interviju laikā izskanēja dažādi priekšlikumi no projektu ieviesējiem tieši par projektu administrācijas uzlabošanu, kas skar gan grupu komplektēšanu, gan finansējuma izlietojumu un budžeta pozīciju maiņu, gan atalgojuma principus, gan atskaitīšanās procesu projekta laikā un tā noslēgumā. Rekomendējam izstrādāt vadlīnijas projektu īstenošanai, kā arī organizēt regulāras tikšanās ar projektu īstenotājiem, lai pārrunātu projektu administrēšanu un ar to saistītos izaicinājumus un labo praksi.
 15. Gaidāmās izmaiņas Imigrācijas likumā, kuras padarīs dažus integrācijas atbalsta pasākumus par obligātiem, prasīs, lai tiktu veikts skaidrojošais darbs ar pakalpojumu sniedzējiem par to, kuras personas ietilpst aktivitāšu mērķa grupā un kuras nē. Svarīgi

šīs pārmaiņas ieviest tā, lai nepaaugstinātu administratīvo slogu pakalpojumu sniedzējiem, vienlaikus nodrošinot pakalpojumu kvalitātes izsekojamību.

16. Integrācijas atbalsta aktivitātēs iztrūkst pilsoniskās un politiskās līdzdalības dimensija. Plānojot jaunatbraucēju integrāciju ilgtermiņā, ir būtiski, ka tiek ieviestas aktivitātes, kurās var iegūt papildu informāciju par līdzdalības iespējām un nozīmīgumu.

KOPSAVILKUMS

Izvērtējot PMIF 2014.-2020.gada plānošanas perioda Nacionālās programmas 6., 8., 9. un 12. aktivitātes 1.posmā atbalstīto projektu ietvaros sniegto pakalpojumu kvantitāti, kvalitāti un atbilstību mērķa grupas vajadzībām, pamatojoties uz iegūtajiem datiem par mērķa grupas apmierinātību ar fonda projektu ietvaros sniegtajiem pakalpojumiem, iespējams secināt, ka kopumā mērķa grupas pārstāvji ir apmierināti ar sniegto pakalpojumu kvalitāti, ja šie pakalpojumi ir tikuši izmantoti. Vienlaikus, informācija par dažiem projektu ietvaros sniegtajiem pakalpojumiem nav pietiekoši izplatīta mērķa grupas vidū.

Tāpēc sniegtās rekomendācijas skar ne tikai aktivitāšu saturu un intensitāti, bet arī informācijas aprites sistēmas ieviešanu, kas palīdzētu ne tikai projektu administrēšanai un informācijas apmaiņai starp projektu īstenotājiem, bet arī ļautu sasniegt lielāku mērķa grupas pārstāvju skaitu, informējot viņus par pieejamajiem pakalpojumiem un atbalsta aktivitātēm.

DATU AVOTI

Primārie datu avoti:

1. Informācija no Kultūras ministrijas par pakalpojuma sniedzējiem;
2. Informācija no pakalpojuma sniedzējiem par pakalpojumiem saņēmējiem mērķa grupas pārstāvjiem;
3. Pakalpojumu sniedzēju veikto klientu apmierinātības aptauju rezultāti;
4. Pakalpojumu sniedzēju veiktie projekta aktivitāšu izvērtējumi;
5. PMLP dati par imigrācijas dinamiku Latvijā;
6. Tiešsaistes aptaujas pakalpojumu saņēmējiem rezultāti;
7. Fokusa grupu diskusiju rezultāti;
8. Klātienē interviju rezultāti;

Sekundārie datu avoti:

9. PMIF projektu konkursu nolikumi (t.sk. šeit: <https://www.km.gov.lv/lv/fondi-un-es-politika/patveruma-migrācijas-un-integrācijas-fonds-2014-2020/konkursi>);
10. Iepriekš veiktie pētījumi par trešo valstu pilsoņu situāciju Latvijā (piemēram, “Trešo valstu pilsoņu situācijas izpēte Latvijā 2017”);
11. NIPSIPP aktivitāšu izvērtējumi (piemēram, „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus” un Pētījums “Vienojošas Latvijas nacionālās identitātes un kultūrtelpas nostiprināšana”);
12. PROVIDUS pētījumi “NIEM: Starptautiskās aizsardzības saņēmēju integrācijas izvērtēšana un uzlabošana” un “RACCOMBAT: Rasisma un ksenofobijas novēršana un apkarošana, attīstot citu valstu pilsoņu sociālās prasmes”.
13. Politikas plānošanas dokumenti:
 - 13.1. Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda 2014.-2020. gada plānošanas perioda nacionālā programma;
 - 13.2. Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādnes;
 - 13.3. Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.-2018.gadam īstenošanas plāns 2017.-2018.gadam;
 - 13.4. Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas īstenošanas plāns 2019.-2020.gadam;
14. Normatīvie dokumenti:
 - 14.1. Likums par Iekšējās drošības fonda un Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda atbildīgajām iestādēm.

Izvērtējums par Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda 2014. – 2020.gada plānošanas perioda mērķa grupas apmierinātības izvērtējumu par Nacionālās programmas ietvaros sniegtajiem pakalpojumiem finansēts no Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda tehniskās palīdzības finanšu līdzekļiem (Līguma Nr. 7.2-36/41 (2018) (IeM), līguma Nr. 2.5.-7.-2 (KM)).